

Psst, niet voor

Heeft een leerling moeite met een opdracht? Ga het dan niet direct voorzeggen, maar sluit aan bij wat hij of zij zelf al weet en vraag door: zo help je hem of haar steeds een stapje verder.

Scaffolding helpt docent goede vragen te stellen

Leerling: 'Ik snap het niet!' Docent: 'Je moet 2800 delen door 100, dan weet je wat 1% is, namelijk 28. Dan vermenigvuldig je dat met 30 en weet je hoeveel 30% is.' Leerling: 'Ok.' Docent doet de berekening en zegt: 'Dan moet je hier 840 opschrijven.' Je kunt je afvragen of de leerling in dit voorbeeld veel leert. De docent biedt direct hulp zonder eerst uit te zoeken wat het probleem precies is en wat de leerling wel weet. De docent neemt de taak in z'n geheel over; de leerling staat buiten spel.

Hulp op maat

Een manier om hulp op maat te bieden is het zogenoemde *scaffolding*. Het is een veelgebruikte metafoer die letterlijk 'steiger bouwen' betekent in het Engels. De hulp is tijdelijk, aangepast aan het niveau van de leerling. Zodra deze vooruitgang boekt, kan de hulp (of de steiger) langzaam worden afgebouwd.

Hoewel veel docenten het idee hebben dat ze aansluiten bij de leerling, blijkt dit tegen te vallen in de praktijk. Ze geven vaak direct hulp. De voorkennis van de leerling wordt niet blootgelegd en dus niet gebruikt. Tijdsdruk speelt hier een rol en docenten vinden het vaak moeilijk omdat ze niet altijd weten hoe ze beter kunnen aansluiten bij de leerling. De UvA deed daarom onderzoek onder zeventien vmbo-docenten die een professionaliseringscursus over scaffolding (ontwikkeld op de UvA) hadden gedaan, dertien docenten die gewoon les gaven en zo'n 800 leerlingen. Vraag was: wat zijn de effecten van scaffolding.

Het idee is dat scaffolding de leerprestaties en de betrokkenheid van leerlingen stimuleert, juist omdat deze hulp is afgestemd op hun niveau. De praktijk is echter weerbarstig. Leerlingen blijken de scaffolding-hulp te waarderen. Maar wanneer ze deze hulp krijgen, blijven zij minder goed aan het werk dan wanneer ze 'normale hulp' krijgen. Leerlingen die scaffolding-hulp krijgen én aan het werk blijven, leveren wel betere leerprestaties.

Door scaffolding toe te passen, kunnen docent beter aansluiten bij de behoeftes van de leerlingen, maar

zeggen...

deze aanpak lijkt wel meer tijd te kosten. Terwijl een docent een groepje leerlingen 'scaffoldt', kunnen zo'n zes andere groepjes niet geholpen worden.

Wat denk jij?

Scaffolding kost veel tijd omdat het uit verschillende stappen bestaat (zie kaders). Een docent gebruikt eerst zogenoemde diagnosestrategieën (stap 1). Dit zijn voornamelijk open vragen om meer te weten te komen over de kennis van de leerling zoals: 'wat weet hij al over dit onderwerp' of 'wat denkt hij zelf'. De tweede stap in het scaffoldingproces is de diagnose controleren door bijvoorbeeld aan de leerling te vragen 'begrijp ik goed dat ...'. Pas dan kan de docent hulp bieden (stap 3) door middel van interventiestrategieën zoals het geven van uitleg of hints. Tot slot gaat een docent na of de hulp echt is aangekomen (stap 4) met een vraag als 'kun je mij nu uitleggen wat ... betekent'.

Om het scaffolding-proces optimaal te laten verlopen, kan de docent leerlingen begeleiden in het stellen van concrete vragen waarmee ze laten zien wat ze wel en wat ze niet begrijpen. Ook kan een docent een klassencultuur proberen te creëren waarbij leerlingen leren om zelfstandig aan het werk te blijven. Scaffolding is een krachtig concept: het is een manier van helpen die het potentieel van elke leerling erkent. De leerling wordt gestimuleerd en nooit aan zijn of haar lot overgelaten. ■

Janneke van de Pol, Scaffolding in docent-leerling interacties. UvA, Amsterdam 2012. Contact: j.e.vandepol@uu.nl

Scaffolding, hoe doe je dat?

Stap 1: Diagnose

Stel open vragen om uit te vinden wat een leerling al wel en nog niet weet.

- Wat kun je mij vertellen over.....
- Waar gaat dit over?
- Vertel....
- Leg eens uit.....
- Wat is ook alweer...?
- Wat weet je al wel over dit onderwerp?
- Kun je mij vertellen wat je wel snapt?
- Wat snap je precies niet?
- Wat heb je al wel gedaan?

Stap 2: Check

Ga na of jouw interpretatie van wat de leerling zegt, klopt.

- Als ik het goed begrijp.....?
- Klopt het dat je bedoelt?
- Dus je weet niet hoe.....?

Stap 3: Hulpstrategieën

Geef hulp waarmee je aansluit op de door jou verzamelde kennis van de leerling.

- Vragen stellen
- In tegenstelling tot diagnosevragen of diagnosechecks, zijn dit vragen waarbij elke leerling helpt. Je geeft ze bijvoorbeeld nieuwe informatie of uitleg.
- Hints geven
- Geef niet de hele oplossing of het hele antwoord, maar slechts een deel waardoor de leerling weer zelf verder kan.
- Instructie geven
- Geef aan wat leerlingen moeten doen.
- Uitleg geven
- Leg iets uit over de stof die de leerling nog niet begrijpt. Probeer aan te sluiten bij de kennis van de leerling.
- Modelleren
- Doe iets voor.
- Feedback geven
- Geef aan of iets goed of fout is en leg ook uit waarom iets goed of fout is.

Stap 4: Check begrip

Vraag leerlingen te laten zien dat ze het begrepen hebben:

- Weet je nu....?
- Geef eens een voorbeeld?
- Kun je me dit navertellen?
- Kun je dit nu in je eigen woorden samenvatten?
- Leg het eens aan je buurman uit.